

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

FELVÉTELI VIZSGA, 2020. június

PONTSZÁM: _____

KÓD: _____

1. Határozza meg a következő fogalmakat:

alkalmi költészet

anekdota

antológia

apokrif

2. Írjon egy-egy-egy konkrét példát a következő műfajokra! Szerző és mű megnevezését kérjük.

barokk eposz: _____

abszurd dráma: _____

műballada: _____

3. Húzza alá a két igaz állítást:

- a) Babits Mihály az Anna-versek költője.
- b) Lilla Berzsenyi Dániel műzsája.
- c) Vörösmarty Mihály a Laura-versek szerzője.
- d) *A Szeptember végén* Vajda Júliát szólítja meg.
- e) Flóra Radnóti Miklós szerelmi költészetének ihletője.

- f) Kurátor Zsófi Németh László hősnője.
- g) Ady Endre számára Csinszka a párizsi szellemiséget jelentette.

**4. A felsorolt szerzők közül kiket tartunk a magyar reneszánsz képviselőjének?
Karikázza be a szerző neve előtti betűjelet!**

- a) Kármán József
- b) Janus Pannonius
- c) Kazinczy Ferenc
- d) Balassi Bálint
- e) Vörösmarty Mihály
- f) Pázmány Péter
- g) Kölcsey Ferenc

5. Az idei járvány kapcsán számos új alkotás született, például Tóth Krisztina

Járványmeséje, Lackfi János szövegei, a Litera történetmesélő sorozata stb.

Olvassa el a következő szövegrészletet, majd feleljen a kérdésekre!

Markó Béla: Járványirodalom

Jegyzet (2020. április 14.)

Járványügyben mintha szegényesebb lenne a mi irodalmunk, mint más népeké. Legalábbis Boccaccio, Camus és Márquez mellé most hirtelenjében nem tudok egy azonos nagyságrendű magyar szépprózai remeket odatenni. Pedig nagy halottaink is vannak, az 1831-es kolerajárványban elhunyt Kazinczy Ferencről egészen az 1918-ban a spanyolnáthába belehalt Kaffka Margitig. De ők nyilván áldozatai voltak, nem krónikásai a járványnak, bár Kazinczynak fennmaradt egy-két naplójegyzete a „mirigyéről”, ahogy akkor a kolerát nevezték. Ha viszont nem a járvány-, hanem általában a betegségirodalmat nézem, bőven találni remekműveket nálunk is, Janus Pannoniustól vagy Csokonai Vitéz Mihály verseitől egészen Esterházy Péter prózájáig.

Sőt, verset azért a járványról is írtak magyar költők, keresgélés közben akadtam rá például egy Kosztolányi Dezső-szonettre:

JÁRVÁNY

*A városon a múltás szárnya reszket,
némák, mogorvák mind az emberek,
a házakon jelző piros keresztek,
az arcokon megdermedt döbbenet.*

*Az orvosok sötét ruhába lépnek
a hanykolódó szenvedők köré*

*s a fürge higany – szóttalan itélet –
felszökken a piros vonal fölé.*

*Benn vacsorálnak...nincs ott kedv, mosoly,
tompán csörög a villa és a tál,
fel-felkel egyik, sír és szóttan áll.*

*A zord apákon terhes gyászos árny van,
s az orvosságzagú sötét szobában
egy lázas arcúifju haldokol.*

1905-ben született a költemény, egyelőre nem sikerült kiderítenem, hogy miféle járványról lehet szó, talán a diftériáról, vagyis torokgyíkról, amely rettegett betegség volt akkoriban, de persze, lehetett akár a szokásos influenza is, bár ennek ellentmond ez a sor: „a házakon jelző piros kereszték”. Első olvasásra megérint a még kezdő, húszéves költő verse, benne van a kor kissé dekadens, kissé romantikus hangulata, és természetesen erősen emlékeztet Reviczky Gyulára. Aztán elolvasom másodsor, és annak ellenére, hogy napok óta, mint sokan mások, járványhírekre figyelve ülök én is itthon, most azon veszem észre magam, hogy hideg fejjel, mindenről megfeledkezve, szedem szét darabjaira a szonettet. Mit tud, mit nem tud a húszéves Kosztolányi, aki egyébként félkötetnyi szonettet írt akkoriban? Érti máris a formát, érti a jambust, mikor kell megfeszíteni, mikor kell ellazítani, de milyen különös: még legyőzi őt a szonett, mint ugyanabban az időben Adyt, később néha Babitsot vagy József Attilát. Úgy értem, hogy jó szonettekét írnak ugyan, de nem mindig képesek a saját egyéniségükhöz hajlítani ezt a látszólag egyszerű, valójában nagyon is rafinált formát. A nyugatosok közül talán Juhász Gyulának sikerül egy-két igazán eredeti szonettekét írni. Csak Szabó Lőrinc darabos, de formailag mégis pontos szonettbeszéde bizonyítja majd be, hogy mennyire egyénivé lehet tenni ezt a tizennégy soros struktúrát, mennyire vissza lehet neki adni eredeti rendeltetését: a drámaiságot. (...)

- a) Nevezze meg Boccaccio járványt idéző „szépprózai remekét”! Mi a címe, és milyen műfajt képvisel?
- b) Kik a betegségirodalom kimagasló magyar képviselői? Olvassa figyelmesen a szöveget!
- c) Miért szonett Kosztolányi Dezső idézett verse? Melyik szonethagyományt képviseli?
- d) Hogyan szűkül a tér Kosztolányi versében? Értelmezze röviden ennek jelentőségét!

e) Hogyan értelmezi az elbeszélő megállapítását, miszerint egyes költőket *legyőz a szonett*? Fejtse ki véleményét!
Súgó: A jegyzet szerzője (erdélyi költő, szerkesztő, tanár, politikus) ugyancsak a szonettforma kedvelője.

f) Melyik verslábát emeli ki Kosztolányi Dezső kapcsán a szöveg?

6. Melyik nem illik a sorba? Húzza alá!

Miért? Indokolja is meg!

Tiszta szívvel, Óda, Klárisok, A lírikus epilógja, Mama, Reménytelenül (Lassan, tűnődve).

Indoklás: _____

7. Említsen meg két verses epikai műfajt!

a) _____

b) _____

8. Kik a következő *utazó* hősök megteremtői? Nevezze meg a szerzőket!

Esti Kornél _____

Szindbád _____

Candide _____

9. Az alábbi szavak sorszámát írja be a táblázat megfelelő oszlopába!

1. *többre*, 2. *Kossuthal*, 3. *ósvi*, 4. *küldték*, 5. *tartja*, 6. *bátyja*, 7. *sínpár*, 8. *nyelvtudás*

részleges hasonulás		képzés helye szerint	teljes hasonulás		összeolvadás (kollízió)	rövidülés	hangkiesés (ellízió)
zöngesség szerint			írásban				
zöngésülés	zöngétlenülés		jelölt	nem jelölt			

10. Az alábbi szavakat bontsa szóelemekre, majd a szavak sorszámát írja be a táblázat megfelelő oszlopába!

Szóelemek jelölése: szótó: 1, képző: 2, jel: 3, rag: 4

1. *tervezhetnek*, 2. *részén*, 3. *tollasaimnak*, 4. *írásban*, 5. *portásoktól*

1-2-4	1-3-4	1-2-2-4	1-2-3-4	1-2-3-3-4

11. Pótolja a megfelelő időtartamú magánhangzókat az alábbi főnevekben!

*h__ , esk__ , ham__ , s__ , kap__ , holl__ , fal__ , n__ , heged__ , haj__ , fés__ ,
szomor__ , hord__ , gyal__ , felh__ , fi__ , hatty__ , bet__ , bács__ , ár__*

12. Írja le az alábbi főnevek -as, -es, -os toldalékos alakjait!

a) *úr* _____

- b) íz _____
- c) tűz _____
- d) út _____
- e) kín _____
- f) síp _____
- g) hús _____
- h) tíz _____
- i) súly _____
- j) szíj _____
- k) lúd _____
- l) szín _____
- m) rúd _____
- n) víz _____
- o) szív _____

13. Írja be az alábbi szavakat a táblázatba a megadott szempontok alapján!

gépkocsivezető-képzésre, könyv, fénykép, autóbusz-közlekedés, nyersanyagból, mezei

Tőszó	Egyszerű toldalékos szó	Összetett szó		Többszörösen összetett szó	
		toldalék nélküli	toldalékkal	toldalék nélküli	toldalékkal

14. Az alábbi összetett szavakat vonallal kösse össze szerkezetük típusának megnevezésével!

a) <i>asztalterítő</i>	1. alanyos
b) <i>dércsípte</i>	2. tárgyas
c) <i>ablakpárkány</i>	3. minőségjelzős
d) <i>napraforgó</i>	4. birtokos jelzős
e) <i>sötétkék</i>	5. határozós

15. Írja le az igék megfelelő alakjait!

a) *esik* (alanyi/általános ragozás, E/1., múlt idő, kijelentő mód):

b) *segít* (tárgyas/határozott ragozás, T/1., jelen idő, felszólító mód)

c) *hisz* (alanyi/általános ragozás, T/2., múlt idő, feltételes mód)

d) *iszik* (alanyi/általános ragozás, T/3., jelen idő, feltételes mód)

e) *gyűjt* (tárgyas/határozott ragozás, E/1., jelen idő, kijelentő mód)

16. Keresse meg az alábbi ikerszók hiányzó tagjait! A vonalra helyesen írja le a teljes ikerszót!

- a) *irul* _____
- b) *ici* _____
- c) *csínja* _____
- d) *etye* _____
- e) *giz* _____

17. Keresse meg és a tanult módon húzza alá az alanyt az alábbi mondatokban!

- a) *Megölte valaki magát.* (Petőfi S.)
- b) *Ki-ki a maga háza előtt söpörjön!*
- c) *Jóból is megárt a sok.*
- d) *Mindenki saját sorsának kovácsa.*
- e) *Ezeket bizony én vágattam az erdőn (...)* (Fazekas M.)
- f) *Vágom a fát hűvös halomba (...)* (József A.)

18. Az előző feladat példamondataira vonatkozóan töltsse ki a táblázatot!

	Milyen mondatrész?	Milyen szófaj?
<i>háza előtt</i>		
<i>kovácsa</i>		
<i>ezeket</i>		
<i>halomba</i>		

JAVÍTÓKULCS

9. Határozza meg a következő fogalmakat: (4x0,5)
2 pont

alkalmi költészet Pl. Az alkalmi költészet meghatározott alkalomra írt költői művek és rögtönzések gyűjtőfogalma. Az alkalom lehet közéleti vagy magánéleti esemény. A legrégebb költői megnyilvánulások közé tartozik. Az ősköltészet, a népköltészet jelentős részben alkalmi jellegű. A szakirodalom ide sorol számos műfajt, pl. a munkadalokat, siratókat, gúnydalokat és köszöntőket. Csokonai pályaképe kapcsán említették az alkalmi verseket.

anekdota Pl. rövid, tréfás, csattanós történet, a hitelesség látszatát nyújtja, híres személyek vagy elvont-általános típusok élethelyzetéhez kötődik stb.

antológia Kötet több író írásaiból; különböző írók hasonló jellegű írásaiból készített válogatás stb.

apokrif Pl. jelentése *rejtett, elrejtett*. A Bibliához köthető, a kanonizált szövegekből kirekesztett szöveg, manapság ennek átértelmezése jelenik meg pl. Pilinszky János *Apokrif* című versében, ahol a bibliai történet hétköznapi szituációhoz, modern életérzéshez, a hazatéréshez kapcsolódik.
MINDEN HELYES MEGOLDÁS ELFOGADHATÓ.

10. Írjon egy-egy-egy konkrét példát a következő műfajokra! Szerző és mű megnevezését kérjük. 1,5 pont (3x0,5)

barokk eposz: Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*

abszurd dráma: Samuel Beckett: *Godot-ra várva* (Eugène Ionesco: *A kopasz énekesnő*)

műballada: Arany János: *Híd-avatás, V. László* stb.

MINDEN HELYES MEGOLDÁS ELFOGADHATÓ.

11. Húzza alá a két igaz állítást: (2x0,5)

1

pont

- h) Babits Mihály az Anna-versek költője.
- i) Lilla Berzsenyi Dániel múzsája.
- j) **Vörösmarty Mihály a Laura-versek szerzője.**
- k) A *Szeptember végén* Vajda Júliát szólítja meg.
- l) Flóra Radnóti Miklós szerelmi költészetének ihletője.
- m) **Kurátor Zsófi Németh László hősnője.**
- n) Ady Endre számára Csinszka a párizsi szellemiséget jelentette.

12. A felsorolt szerzők közül kiket tartunk a magyar reneszánsz képviselőjének?

Karikázza be a szerző neve előtti betűjelet! (2x0,5)

1 pont

- h) Kármán József
- i) **Janus Pannonius**
- j) Kazinczy Ferenc
- k) **Balassi Bálint**
- l) Vörösmarty Mihály
- m) Pázmány Péter
- n) Kölcsey Ferenc

13. Az idei járvány kapcsán számos új alkotás született, például Tóth Krisztina

Járványmeséje, Lackfi János szövegei, a Litera történetmesélő sorozata stb.

Olvassa el a következő szövegrészletet, majd feleljen a kérdésekre!

6 pont

Markó Béla: *Járványirodalom*

Jegyzet (2020. április 14.)

Járványügyben mintha szegényesebb lenne a mi irodalmunk, mint más népeké. Legalábbis Boccaccio, Camus és Márquez mellé most hirtelenjében nem tudok egy azonos nagyságrendű magyar szépprózai remeket odatenni. Pedig nagy halottaink is vannak, az 1831-es kolerajárványban elhunyt Kazinczy Ferentől egészen az 1918-ban a spanyolnáthába belehalt Kaffka Margitig. De ők nyilván áldozatai voltak, nem krónikásai a járványnak, bár

Kazinczynak fennmaradt egy-két naplójegyzete a „mirigyőről”, ahogy akkor a kolerát nevezték. Ha viszont nem a járvány-, hanem általában a betegségirodalmat nézem, bőven találni remekműveket nálunk is, Janus Pannoniustól vagy Csokonai Vitéz Mihály verseitől egészen Esterházy Péter prózájáig.

Sőt, verset azért a járványról is írtak magyar költők, keresgélés közben akadtam rá például egy Kosztolányi Dezső-szonettre:

JÁRVÁNY

*A városon a múlás szárnya reszket,
némák, mogorvák mind az emberek,
a házakon jelző piros keresztetek,
az arcokon megdermedt döbbenet.*

*Az orvosok sötét ruhába lépnek
a hánykolódó szenvedők köré
s a fürge higany – szóttalan itélet –
felszökken a piros vonal fölé.*

*Benn vacsorálnak...nincs ott kedv, mosoly,
tompán csörög a villa és a tál,
fel-felkel egyik, sír és szóttlan áll.*

*A zord apákon terhes gyászos árny van,
s az orvosságzagú sötét szobában
egy lázas arcúifju haldokol.*

1905-ben született a költemény, egyelőre nem sikerült kiderítenem, hogy miféle járványról lehet szó, talán a diftériáról, vagyis torokgyíkről, amely rettegett betegség volt akkoriban, de persze, lehetett akár a szokásos influenza is, bár ennek ellentmond ez a sor: „a házakon jelző

piros keresztet”. Első olvasásra megérint a még kezdő, húszéves költő verse, benne van a kor kissé dekadens, kissé romantikus hangulata, és természetesen erősen emlékeztet Reviczky Gyulára. Aztán elolvasom másodszor, és annak ellenére, hogy napok óta, mint sokan mások, járványhírekre figyelve ülök én is itthon, most azon veszem észre magam, hogy hideg fejjel, mindenről megfeledkezve, szedem szét darabjaira a szonettet. Mit tud, mit nem tud a húszéves Kosztolányi, aki egyébként félkötetnyi szonettet írt akkoriban? Érti máris a formát, érzi a jambust, mikor kell megfeszíteni, mikor kell ellazítani, de milyen különös: még legyőzi őt a szonett, mint ugyanabban az időben Adyt, később néha Babitsot vagy József Attilát. Úgy értem, hogy jó szonetteket írnak ugyan, de nem mindig képesek a saját egyéniségükhöz hajlítani ezt a látszólag egyszerű, valójában nagyon is rafinált formát. A nyugatosok közül talán Juhász Gyulának sikerül egy-két igazán eredeti szonettet írni. Csak Szabó Lőrinc darabos, de formailag mégis pontos szonettbeszéde bizonyítja majd be, hogy mennyire egyénivé lehet tenni ezt a tizennégy soros struktúrát, mennyire vissza lehet neki adni eredeti rendeltetését: a drámaiságot. (...)

1 pont (2x0,5)a.

1 pont b.

1,5 pont c.

1 pont d.

1 pont e.

0,5 pont f.

- g) Nevezze meg Boccaccio járványt idéző „szépprózai remekét”! Mi a címe, és milyen műfajt képvisel? 1 pont (2x0,5)

Dekameron, (keretes) novella – kisepikai műfajok. Novella: „újdonság” (ol.) szóból.

- h) Kik a betegségirodalom kimagasló magyar képviselői? Olvassa figyelmesen a szöveget! 1 pont

Janus Pannonius, Csokonai Vitéz Mihály, Esterházy Péter (a szövegben szereplő neveken kívül a jelölt másokat is megemlíthet, pl.: Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes stb.).

- i) Miért szonett Kosztolányi Dezső idézett verse? Melyik szonett hagyományt képviseli? 1,5 pont

MINDEN HELYES VÁLASZ ELFOGADHATÓ. 14 soros, 4+4+3+3 soros versszakok, a petrarcai hagyományhoz kötődik stb.

- j) Hogyan szűkül a tér Kosztolányi versében? Értelmezze röviden ennek jelentőségét!

A lírai beszélő a kinti világ látványától, a városból indul, végül eljut a betegszobáig, az általánostól halad az egyes felé. Ahogy szűkül a tér, oly módon szűkül az életlehetőség is. A vers íve az élettől, a még menthetőől az elkerülhetetlen halál felé vezet. MINDEN HELYES VÁLASZ ELFOGADHATÓ.

1 pont

- k) Hogyan értelmezi az elbeszélő megállapítását, miszerint egyes költőket *legyőz aszonett*? Fejtse ki véleményét!

Súgó: A jegyzet szerzője (erdélyi költő, szerkesztő, tanár, politikus) ugyancsak a szonettforma kedvelője.

Kreatív megoldásokat várunk. A forma iránti vonzalom, a zárt világ kifejezése

zárt formát igényel stb. 1 pont

- l) Melyik verslábát emeli ki Kosztolányi Dezső kapcsán a szöveg? 0,5 pont
A jambust.

14. Melyik nem illik a sorba? Húzza alá! (2x0,5)

1

pont

Miért? Indokolja is meg!

Tiszta szívvel, Óda, Klárisok, A lírikus epilógja, Mama, Reménytelenül (Lassan, tűnődve).

Indoklás: Ez Babits Mihály verse, a többi József Attila költészetére vonatkozik stb.

15. Említsen meg két verses epikai műfajt! (2x0,5)

1 pont

eposz, elbeszélő költemény, verses regény, verses mese, verses novella stb.

16. Kik a következő *utazó* hősök megteremtői? Nevezze meg a szerzőket! (3x0,5)

1,5 pont

Esti Kornél **Kosztolányi Dezső**

Szindbád **Krúdy Gyula**

Candide **Voltaire**

17.
pont
pont
pont

7-8 helyes válasz 1,5
4-6 helyes válasz 1
2-4 helyes válasz 0,5

részleges hasonulás		teljes hasonulás		összeolvasás (kollízió)	örvidülés	hangkiesés (elízió)
zöngésség szerint		írásban		5 (tartja)	1 (többre)	4 (küldték)
zöngésülés	zöngétlenülés	jelölt	emjelölt			
3 (ósdí)	9 (nyelvtudás)	2 (Kossuthal)	emjelölt (bátyja)			
		képzés helye szerint				
		sínpár)				

10.
1,5 pont

5 X 0,3 pont

1-2-4	1-3-4	1-2-2-4	1-2-3-4	1-2-3- 3-4
4.	2.	1.	5.	3.

18.	20 helyes válasz	1,5
pont		
	15-19 helyes válasz	1
pont		
	10-14 helyes válasz	0,5
pont		

hÓ, eskÜ, hamU, sÓ, kapU, hollÓ, falU, nŐ, hegedÜ, hajÓ, fésÜ, szomorÜ, hordÓ, gyalU, felhŐ, fiÚ, hattyÚ, betÜ, bÁCsl, árU

19.	15X 0,1 pont	1,5
pont		

a) Uras, b) Ízes, c) tŰzes, d) Utas, e) kínos, f) sípos, g) hŰsos, h) tÍzes, i) sŰlyos, j) szÍjas, k) lUdas, l) szÍnes, m) rUdas, n) vlzes, o) szÍves

20.	5 X 0,3 pont
1,5 pont	

őszó	Egyszerű toldalékos szó	Összetett szó		Többszörösen összetett szó	
		told alék nélküli	toldalé kkal	toldalé k nélküli	toldaléka l
önyv	mezei	fén ykép	nyersa nyagból	autóbu sz-közlekedés	gékocsivez ető-képzésre

14.
1,5 pont

5 X 0,3 pont

- a) - 2.
- b) - 1.
- c) - 4.
- d) - 5.
- e) - 3.

15.
1,5 pont

5 X 0,3 pont

a) estem, b) segítsük, c) hittetek volna, d) inna, e) gyújtom

16. .
1,5 pont

5 X 0,3 pont

a) irul-pirul, b) icipici, c) csínja-bínja, d) etyepetye, e) gizgaz

17.

6X0,3

1,8 pont

- a) *Megölte valaki magát.* (Petőfi S.)
- b) *Ki-ki a maga háza előtt söpörjön!*
- c) *Jó**ból** is megárt a sok.*
- d) *Mindenki saját sorsának kovácsa.*

e) Ezeket bizony én vágattam az erdőn (...) (Fazekas M.)

f) (én) Vágom a fát hűvös halomba (...) (József A.)

18.

8X0,15

1,2 pont

	Milyen mondatrész?	Milyen szófaj?
<i>háza előtt</i>	helyhatározó	névutós főnév
<i>kovácsa</i>	állítmány	főnév
<i>ezeket</i>	tárgy	(mutató)névmás
<i>halomba</i>	helyhatározó	főnév